

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

УДК 930(477.53)(092)

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.82.295111>

ОЛЕКСАНДР ЄРМОЛЕНКО

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6490-0521>

(Полтава)

Place of work: V.G. Korolenko Poltava National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: ermolenko_av@i.ua

БІОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПЕРСОНАЛІЇ ВАСИЛЯ ЛОБУРЦЯ (1930–2006)

Анотація. Обґрунтовано доцільність використання біографічного підходу для студіювання педагогічної персоналії видатного історика, краєзнавця, викладача, організатора освіти та науки Василя Лобурця (1930–2006). На основі аналізу праць зарубіжних (Erik Erikson,

C. Wright Mills, Carlo Ginzburg, Ronald A. Giere, William H. McNeill, Antonina Kloskowska) та українських (Г. Белан, Н. Дічек, М. Леценко, Н. Лісовська-Мускеєва, М. Сидоров, О. Сухомлинська) учених розкрито особливості використання біографічного підходу, висвітлено джерела та методи вивчення творчої біографії вченого-педагога.

Ключові слова: Василь Лобурець, біографічний підхід, біографія, дослідження, особистість, науково-педагогічна діяльність, педагогічні ідеї.

Постановка проблеми. Звернення до кращих теоретичних і практичних надбань освітнього вчення, до історії становлення української педагогічної науки є традиційним і новаторським водночас, оскільки розширює коло уявлень про перебіг вітчизняного історико-педагогічного процесу, поглиблює його сприйняття, відкриває нові виміри наукового дискурсу. З огляду на це вважаємо своєчасним дослідження педагогічної постаті нашого земляка, відомого українського вченого-педагога, краєзнавця, талановитого організатора наукової роботи, доктора історичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка УАІН Василя Єгоровича Лобурця (1930–2006). Освітні ідеї та педагогічну позицію вченого розкрито в історико-краєзнавчих та науково-методичних працях. Студіювання цих матеріалів переконує, що творчий доробок В. Лобурця є актуальним для вирішення нагальних питань сучасної вищої освіти, зокрема формування національно-патріотичної свідомості студентської молоді, організація загальнопедагогічної підготовки вчителя, фундаменталізація та гуманітаризація змісту освіти, впровадження дослідницьких методів навчання у педагогічний процес вишів, використання освітньо-виховного потенціалу музейної педагогіки тощо.

На сучасному етапі розвитку педагогічного вчення з'явилася низка вагомих наукових праць у сфері методології історико-педагогічних досліджень (Л. Березівська, М. Богуславський, Л. Ваховський, Л. Вовк, Б. Год, Н. Гупан, Н. Дічек, С. Золотухіна, В. Курило, В. Мокляк, С. Сисоєва, О. Сухомлинська, А. Ткаченко, В. Фазан та інші). Аналіз результатів вивчення праць названих учених переконує, що в історико-педагогічних роботах важливе значення має біографічний підхід, адже дозволяє акцентувати індивідуальні перспективи особистості в суспільстві. Біографічні дослідження передбачають вивчення життя людей, які відіграли важливу роль в історичних подіях та соціальних процесах. Передовсім це політичні лідери, громадські та педагогічні діячі, вчені, митці, суспільні активісти або звичайні люди, які пережили важливі історичні періоди.

Тож метою нашого дослідження є визначенні особливостей застосування біографічного підходу в науковому студіюванні педагогічної персоналії Василя Лобурця.

У працях зарубіжних та вітчизняних науковців розкрито значення біографічного підходу, зокрема в галузі історії, соціології та освіти. Так, американсько-німецький філософ, психолог та психоаналітик Ерік Еріксон (Erik Erikson) у своїх роботах з проблеми розвитку особистості підкреслював важливість життєвої історії особистості та роль криз ідентичності у формуванні життя людини (Erikson, 1988). Американський соціолог К. Райт Міллс (C. Wright Mills) досліджував феномен «соціологічної уяви» та обґрунтовував значення вивчення індивідуального буття для розуміння більш широких соціальних структур (Mills, 1959). Італійський історик, один із фундаторів мікроісторії Карло Гінзбург (Carlo Ginzburg) зазначав про важливість окремих випадків і мікрорівневого аналізу в історичних дослідженнях. У своїх роботах

він студював філософську та історичну сутність «підказок», «доказової парадигми» та «індивідуалізму» (Ginzburg, 2001). Американський вчений Рональд А. Гієр (Ronald A. Giere) досліджував біографічний підхід у контексті філософії науки, обговорюючи ролі окремих учених та їхні історії в розвитку наукового знання (Giere, 1988). Американський історик Вільям Х. Макнейл (William H. McNeill) писав про цінність особистих наративів в історії, його роботи сприяли дискусіям щодо історичної методології (McNeill, 1995). Польська вчена Антоніна Клошковська (Antonina Kloskowska) досліджувала роль біографії та життєвих історій у соціологічних дослідженнях, зокрема в контексті розуміння культури та суспільства (Kloskowska, 1981).

Наприкінці ХХ століття біографічний підхід набув широкого поширення не лише у психології та соціології, але й у літературній, історичній, історико-педагогічній сферах. У результаті цих трансформацій виник окремий науковий напрям – біографістика, об'єктом студіювання якої стала видатна особистість у сукупності її різноманітних зв'язків із соціумом, яка досліджується в єдності неповторного, індивідуального та загального, суспільного. Учені також зауважують, що біографістика як самостійна наукова галузь з часом набула міждисциплінарного статусу, тому й ґрунтується на інтегрованій методології гуманітарних наук (соціологія, філософія, психологія, історія, літературознавство, історія педагогіки тощо).

Не можна не погодитися із думкою Н. Гамільтона, що біографістика, стає в наш час не лише топ-темою в усіх мас-медіа, а й «справжнім символом розвитку демократії, ледь не головним пріоритетом якої є життя окремої людини, її унікальне і неповторне буття» (Hamilton, 2007, с. 1-2).

Українська вчена Н. Дічек переконана, що доцільність звернення сучасних істориків педагогіки до біографічного підходу зумовлена таким чинниками: поява значної кількості наукових досліджень, особливо дисертаційних, присвячених творчому спадку окремих діячів освіти; недостатня розробленість теоретичних і методологічних засад даного підходу; дискусіями щодо доцільності здійснення біографічних студій та їх важливості для педагогічного вчення (Дічек, 2001, с. 15).

Безперечно цінними в контексті нашого дослідження є праці О. Сухомлинської. Учена зазначає: «Для того, щоб персоніфіковано, системно окреслити розвиток національної педагогічної думки України як нелінійний, багатомірний процес якісних змін через творчі біографії педагогів, чії погляди, переконання, ідеї стали рушійною силою загального процесу розвитку педагогічної науки, необхідно мати відповідний інструментарій» (*Українська педагогіка в персоналіях*, 2005, с. 5). До низки засобів, які дозволяють вченому здійснити системний критичний аналіз історико-педагогічних феноменів і явищ конкретного часового проміжку, О. Сухомлинська відносить передусім біографічний підхід. У її авторському баченні біографічний підхід передбачає використання своєрідного способу джерельної бази, за якого біографія, особистість педагога виступає як чинником його розвитку, творчих здобутків, так і віддзеркаленням або ж творцем епохи. Важливим при цьому є пошук причин формування педагогічних ідей у різних фактах біографії та розкриття тих сутнісних, «смисловитих» моментів, які допомагають з'ясувати певні закономірності у перебігу емпіричних фактів життєдіяльності тієї чи іншої персоналії. Таке розуміння сутності біографічного підходу означає, що біографію не можна розуміти лише як інструмент для дослідження окремих характеристик особистості. У біографічному підході відбито специфічний принцип цілісного аналізу особистості – через історію її розвитку та становлення.

Поділяємо думку М. Лещенко про те, що біографічне дослідження спрямоване передовсім не на факти, а на аналіз та оцінку їх значення для розвитку та становлення особистості. Творча біографія створюється не засобом добору фактичного матеріалу та встановлення хронологічного перебігу подій, а є результатом постійного самовдосконалення та тривалого процесу набуття нового життєвого досвіду (Лещенко, 2014).

На думку Н. Лісовської-Мускеевої та М. Сидорова специфіка біографічного методу полягає у його «сфокусованості на унікальних аспектах історії життя людини і на суб'єктивному, особистісному підході до опису людського життя, кар'єри, історії любові тощо» (Лісовська-Мускеева, & Сидоров, 2013, с. 54).

Названі вчені зробили значний внесок у розробку теоретичних та методологічних аспектів біографічного підходу в різних наукових сферах, і їхні роботи продовжують впливати на дослідження в галузі біографії та вивчення історії життя.

Важливо зазначити, що застосування біографічного підходу дозволяє посилити контекстуальне розуміння проблеми. Досліджуючи окремі біографії, історики педагогіки можуть отримати глибше розуміння соціального, політичного та культурного контекстів певної епохи. На формування наукового світогляду та особистого досвіду педагогів значною мірою впливають вагомні історичні сили, тому вивчення біографій може допомогти виявити соціально-педагогічні взаємозв'язки між освітньо-виховними феноменами, а це є надзвичайно важливим.

Біографічний підхід за своєю сутністю це – «мікроісторія». Його використання може сприяти розвитку мікроісторичного рівню історії педагогіки. Мікроісторія зосереджується на конкретних подіях, окремих особах або спільнотах з метою розкриття деталей та нюансів, які часто не помічаються за широкими історичними обставинами. Біографічні дослідження значною мірою спираються на першоджерела, включаючи особисті листи, щоденники, автобіографії та інтерв'ю з самими особами або людьми, які їх знали. Ці джерела дають цінну інформацію про думки, почуття та мотивацію історико-педагогічної персоналії. Біографічний підхід породжує контрнарративи. Біографічне дослідження може кинути суспільний виклик чи запропонувати контрнарративи домінуючим історико-педагогічним інтерпретаціям; висвітлити досвід і внесок маргіналізованих або проігнорованих осіб, які мали значний вплив на розвиток історії педагогіки.

Доцільність застосування даного методу для студіювання педагогічної персоналії Василя Лобурця

доведено етимологічним аналізом дефініції. Так, з'ясування походження поняття «біографія» переконує, що воно уміщує давньогрецькі слова «βίος», тобто «життя», та «γράφω», тобто «пишу» («писати»), «креслю» («креслити»), «малюю» («малювати»). Отже, біографи відомих діячів минулого намагалися у своїх працях детально відбити суспільно-історичні умови, в яких жила конкретна особа. Ефективна реалізація цього завдання передбачала створення виразного «портрету на тлі», який уможлилював відбиття широкого спектру імовірних зв'язків (паралелі, ієрархії, перетини, асоціації, суперечності, впливи тощо), дозволяючи наступним поколінням науковців критично оцінювати та інтерпретувати їх значущість (Белан, 2013, с. 51).

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що використання біографічного підходу в студіюванні педагогічної спадщини Василя Лобурця дозволяє рельєфно представити такі аспекти:

- біографії педагогів (фокус дослідження зосереджується на житті та кар'єрі Василя Лобурця; розуміння особистого та професійного шляху педагога-ученого висвітлює розвиток його педагогічних ідей, методів і викликів, з якими він стикався);

- вплив на освіту (Василь Лобурець як освітній лідер мав глибокий вплив на освітню систему, в якій він працював, тому біографічне дослідження може допомогти визначити ключові впливи, досвід й цінності, які сформували його внесок в освіту);

- процес професійного розвитку (вивчення біографії педагогічної персоналі дає чітке уявлення про процес професійного розвитку та навчання впродовж життя; дослідники можуть з'ясувати, яким чином Василь Лобурець та його колеги адаптувалися до мінливих освітніх парадигм і викликів протягом своєї кар'єри);

- педагогічні інновації (багато інноваційних освітніх засобів було розроблено Василем Лобурцем та його колегами – І. Зязюн, В. Пащенко, Н. Тарасевич та іншими педагогами Полтавського педагогічного інституту, тому біографічний підхід дозволяє розкрити особисті історії, що стоять за цими інноваціями, і те, як вони були реалізовані на практиці);

- ідентичність педагога (біографічна студія також встановлює, як особистісні ідентичності персоналії – культурне, гендерне чи соціальне походження Василя Лобурця впливало на його практику викладання та взаємодію зі студентами).

Узагальнення наукової літератури переконує, що як в історичних, так і в історико-педагогічних наукових працях біографічний підхід пропонує більш особистісний і персоналізований погляд на предмети дослідження. Він може забезпечити глибше розуміння складнощів і нюансів минулого та зокрема освітньої сфери, що робить його цінним інструментом для дослідників, які прагнуть глибше оцінити людей та їхню роль у формуванні цих галузей. Вивчення біографії Василя Лобурця є цінним і багатограним заходом, який пропонує розуміння особистого та професійного життя людей, які зробили значний внесок у сферу науки.

Назвемо основні особливості вивчення біографії Василя Лобурця:

- біографія педагога-вченого надає гуманний погляд на світ науки; розкриває особистість, боротьбу та перемоги вченого, роблячи науку більш пов'язаною та доступною для широкого загалу;

- біографія Василя Лобурця відбиває наукові відкриття та досягнення в їхньому історичному, соціальному та культурному контекстах; допомагає пояснити мотивацію дослідження та вплив наукових проривів на суспільство;

- життєва історія талановитого вченого слугує джерелом натхнення для вчених-початківців. Дізнавшись про його подорожі, невдачі та досягнення, можна мотивувати студентів і молодих дослідників продовжувати наукову кар'єру;

- біографія педагога детально описує науковий метод, методи вирішення проблем і стратегії дослідження, які використовував учений. Це може бути корисним, як для студентів, так і для дослідників, які прагнуть вдосконалити власну наукову практику;

- у своїй роботі Василь Лобурець часто спирався на різні дисципліни та досвід. Вивчення його біографії сприяє встановленню міждисциплінарного характеру наукових досліджень і заохоченню співпраці між галузями;

- біографія вченого висвітлює широкий суспільний вплив його діяльності, зокрема прогрес педагогічного вчення, історіографічні прориви та зміни політики. Це підкреслює роль науки у формуванні світу;

- наукова біографія Василя Лобурця торкається етичних та моральних дилем, з якими стикався вчений, наприклад, відповідальність за наукові знання, використання методик студіювання та потенційні наслідки дослідження;

- біографія педагога висвітлює спільну природу науки, включаючи наукове співтовариство, стосунки з наставниками, колегами та студентами. Вони також проливають світло на інституційні та політичні сили, які впливали на наукові дослідження;

- розуміння життя педагога допомагає оцінити його довгостроковий вплив на освітню та історичну галузі, а також суспільство в цілому. Застосування біографічного підходу також дає уявлення про те, як наукові ідеї та інновації продовжують розвиватися після смерті вченого;

- біографія Василя Лобурця – це вікно в історію науки, що показує, як з часом розвивалися наукові парадигми та як минулі відкриття заклали основу для сучасних досліджень. Тож студіювання творчого шляху педагога-вченого забезпечує історичну перспективу;

– творча біографія Василя Лобурця часто включає перешкоди, скептицизм, й навіть, опір, з якими стикався дослідник. Ці історії можуть дати цінні уроки наполегливості та рішучості.

Загалом, вивчення біографії Василя Лобурця збагачує наше розуміння сутності науки, його еволюції та людей, які стоять за ним. Біографічний підхід пропонує цілісне уявлення про науку, яке поєднує в собі інтелектуальний та особистий аспекти наукових відкриттів, сприяючи всебічній та детальній оцінці освітньої галузі.

Біографічне дослідження – це систематичне та поглиблене вивчення життя людини. Дослідники зазвичай збирають широкий спектр первинних і вторинних джерел, таких як листи, щоденники, автобіографії та інтерв'ю, щоб побудувати детальну розповідь про життя людини. Вивчення біографій передбачає багатогранний підхід, який поєднує різні дослідницькі методи та прийоми для отримання всебічного розуміння життя окремої людини. Назвемо джерела і методи, які є доцільними щодо студіювання біографії Василя Лобурця:

Усна історія. Усна історія передбачає проведення інтерв'ю з окремими особами, щоб задокументувати їхні життєві історії та досвід. Це особливо корисно для збереження спогадів і перспектив звичайних людей і тих, хто, можливо, не залишив письмових записів.

Архівні дослідження. Вважаємо доцільним вивчення архівів, бібліотек та спеціальних колекції, задля отримання доступу до першоджерел, таких як листи, документи, фотографії та особисті папери, пов'язані з досліджуваною особою.

Наративний аналіз контенту матеріалів. Особливо цінним убачаємо аналіз контенту і контексту, пов'язаних із життям Василя Лобурця, зокрема листи, промови, статті та інші твори. Наративний аналіз змісту матеріалів допомагає визначити наукові інтереси, переконання та еволюцію ідей вченого.

Авто/біографічні твори. Аналіз автобіографій, мемуарів і біографій, написаних Василем Лобурцем або про нього, уможлиблює розуміння, як людина сприймала та представляла своє власне життя, а також те, як на нього дивилися інші (Василь Єгорович Лобурець, 1996).

Інтерв'ю з історії життя, наративне інтерв'ю. Маємо на увазі структуровані інтерв'ю з тими, хто добре знав Василя Лобурця, спрямовані на те, щоб зафіксувати особисті історії, досвід, цінності та важливі життєві події.

Кількісний аналіз. У деяких випадках кількісні методи використовуються для аналізу даних, пов'язаних із життям вченого-педагога. Це може включати демографічні дані, статистичний аналіз письмових робіт або аналіз соціальних мереж, щоб зрозуміти зв'язки та впливи.

Порівняльний аналіз. Важливо порівняти біографію Василя Лобурця з біографією інших людей тієї ж епохи, професії чи соціальної групи, щоб виділити унікальні риси, внесок або виклики.

Психологічні та психоаналітичні підходи. Вважаємо доцільним застосовувати психологічні теорії (теорія когнітивного розвитку Жана Піаже, психоаналіз Зигмунда Фрейда, теорія соціального розвитку Лева Виготського, теорія особистості Айзека Ньютона, теорія структури особистості Реймонда Кетела тощо), щоб зрозуміти особистість, мотивацію та професійний розвиток Василя Лобурця.

Історичні та соціологічні методи. Застосовуються для вивчення широких історичних та суспільних контекстів, у яких жила особа. Це включає в себе аналіз впливу Василя Лобурця на тогочасне суспільство і навпаки.

Міждисциплінарний аналіз. У дослідженні важливо користуватися міждисциплінарними перспективами, спираючись на методи з історії, психології, соціології, антропології та інших галузей, щоб отримати цілісне уявлення про життя вченого-педагога.

Візуальний аналіз. Ілюстративні матеріали, такі як фотографії, твори мистецтва та кіноматеріали, пов'язані з особою, можуть дати цінну інформацію про особисте та професійне життя Василя Лобурця, а також про його суспільний імідж.

Етнографічні методи. Етнографічне студіювання передбачає занурення в культуру та середовище, пов'язане з особистістю педагога. З цікаю метою доцільним є відвідування відповідних місць, проведення локальних досліджень та спілкування зі спільнотою або послідовниками Василя Лобурця.

Вивчення конкретного випадку: цей метод передбачає детальний і цілеспрямований аналіз життя вченого-педагога в контексті певної широкої соціально-педагогічної чи історико-наукової проблеми.

Важливо відзначити, що вибір методів залежить від цілей вивчення біографії, наявності відповідних джерел і характеру життя досліджуваної особистості. Для вивчення педагогічної персоналії Василя Лобурця важливо використовувати широкий спектр методів, щоб побудувати вичерпну та нюансовану біографію вченого-педагога.

Висновки. Проведене дослідження свідчить, що вивчення біографії Василя Лобурця збагачує наше розуміння сутності науки, її еволюції та людей, які стоять за нею. Використання біографічного підходу пропонує цілісне уявлення про науку, яке поєднує в собі інтелектуальний, професійний та особистісний аспекти наукових здобутків, забезпечує змістовну та критичну оцінку освітньої галузі. Біографічний підхід виступає універсальним інструментом дослідження педагогічної персоналії Василя Лобурця, завдяки якому соціально-педагогічна реальність розглядається у просторі й часі, всебічно охоплює проблему в історико-культурологічному контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Белан Г. Біографічний метод в історико-педагогічній науці: провідні тенденції становлення. *Педагогічний дискурс*. 2013. №15. С. 50–54.
- Василь Єгорович Лобурець / уклад. І. В. Сьдакова. Полтава : Видавничий центр «Архіологія», 1996. 56 с.
- Дічек Н. Біографічний метод як інструмент полікультурного діалогу. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/704483/1/starBiohrafichnyy%20metod.pdf>
- Лещенко М. Ціннісні орієнтири життєвих реалій Ренді Пауша (1960–2008): біографічне дослідження. URL: http://lib.iitta.gov.ua/1119/1/586-1875-1-PB_copy.pdf
- Лісовська-Мускеєва Н., Сидоров М. Пізнавальний потенціал біографічного методу. *Соціологічні студії*. 2013. № 2. С. 54–59.
- Українська педагогіка в персоналіях : навчальний посібник для студ. вузів : у 2 кн. Кн. 1: XIX століття / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ : Либідь, 2005. 552 с.
- Erikson E. *Der vollständige Lebenszyklus*. Frankfurt : a.M., 1988. 148 p.
- Giere R. *Explaining Science*. Chicago : Chicago University Press, 1988. 322 p.
- Ginzburg C. *Die Wahrheit der Geschichte: Rhetorik und Beweis*, übers. v. Wolfgang Kaiser. Berlin : Wagenbach, 2001. 144 s.
- Hamilton N. *Biography: a Brief History*. Cambridge, Massachusetts ; London, England : Harvard University Press, 2007. 345 p.
- Кłoskowska A. *Socjologia kultury*. Warszawa : PWN, 1981. 608 s.
- Mills C. Wright. *The Sociological Imagination*. New York : Oxford University Press, 1959. 234 p.
- McNeill William H. *Keeping Together in Time: Dance and Drill in Human History*. Cambridge, Mass. : Harvard University Press. 1995. 198 p.

REFERENCES

- Byelan, H. (2013). Biohrafichnyy metod v istoryko-pedahohichniy nauksi: providni tendentsiyi stanovlennya [Biographical method in historical-pedagogical science: leading trends of development]. *Pedahohichnyy dyskurs [Pedagogical discourse]*, 15, 50-54 [in Ukrainian].
- Dichek, N. (2001). *Biohrafichnyy metod yak instrument polikulturnoho dialohu [Biographical method as a tool of multicultural dialogue]*. Retrieved from <http://lib.iitta.gov.ua/704483/1/starBiohrafichnyy%20metod.pdf> [in Ukrainian].
- Erikson, E. (1988). *Der vollständige Lebenszyklus*. Frankfurt: a.M. [in German].
- Giere, R. (1988). *Explaining Science*. Chicago: Chicago University Press [in English].
- Ginzburg, C. (2001). *Die Wahrheit der Geschichte: Rhetorik und Beweis, übers. v. Wolfgang Kaiser*. Berlin: Wagenbach [in German].
- Hamilton, N. (2007). *Biography: a Brief History*. Cambridge, Massachusetts ; London, England: Harvard University Press [in English].
- Kłoskowska, A. (1981). *Socjologia kultury*. Warszawa: PWN [in Polish].
- Leshchenko, M. (2004). *Tsinnisni oriyentyry zhyttyevykh realiy Rendi Pausha (1960–2008): biohrafichne doslid-zhennya [Value orientations of life realities of Randy Pausch (1960–2008): a biographical study]*. Retrieved from http://lib.iitta.gov.ua/1119/1/586-1875-1-PB_copy.pdf [in Ukrainian].
- Lisovska-Muskeyeva, N., & Sydorov, M. (2013). Piznavalnyi potentsial biohrafichnoho metodu [Cognitive potential of the biographical method]. *Sotsiologichni studiyi [Sociological studies]*, 2, 54-59 [in Ukrainian].
- Mills, C. Wright. (1959). *The Sociological Imagination*. New York: Oxford University Press [in English].
- McNeill, William H. (1995). *Keeping Together in Time: Dance and Drill in Human History*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press [in English].
- Sukhomlynska, O. V. (Ed.) (2005). *Ukrayinska pedahohika v personaliyakh [Ukrainian pedagogy in personalities]: navchalnyy posibnyk dlya stud. vuziv (Book 1: XIX stolittya)*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Syedakova, I. V. (Ed.) (1996). *Vasyl Yehorovych Loburets [Vasyl Yehorovych Loburets]*. Poltava: Vydavnychy tsentr «Arkhilohiya» [in Ukrainian].

ALEXANDER YERMOLENKO

THE BIOGRAPHICAL APPROACH IN THE STUDY OF VASYL LOBURETS' PEDAGOGICAL PERSONALITY (1930–2006)

Annotation. The article substantiates the expediency of using the biographical approach to study the pedagogical personality of the out-standing historian, local historian, teacher, leader of education and science Vasyl Loburets (1930-2006). Based on the analysis of the works of foreign (Erik Erikson, C. Wright Mills, Carlo Ginzburg, Ronald A. Giere, William H. McNeill, Antonina Kloskowska) and Ukrainian (H. Belan, N. Dichek, M. Leshchenko, N. Lisovska-Muskieieva, M. Sydorov, O. Sukhomlynska) researchers, the article reveals the peculiarities of using the biographical approach, the sources and methods of studying the creative biography of the scientist.

It is proved that at the end of the twentieth century, the biographical approach became widespread not only in psychology and sociology, but also in the literary, historical, historical and pedagogical fields. As a result of these transformations, a separate scientific field emerged – biography – the object of study of which was a prominent personality in the context of his or her various connections with society. The article substantiates the idea that biography as a separate scientific field has acquired an interdisciplinary status and is based on the methodology of the humanities (sociology, philosophy, psychology, history, literary studies, history of pedagogy, etc.).

The use of a biographical approach allows for a greater contextual understanding of the issue. By studying individual biographies, historians of education can gain a deeper understanding of the social, political and cultural contexts of a particular historical era. The formation of scholarly ideas and personal experiences is largely influenced by significant historical forces, so the study of biographies can help to reveal the cultural and social connections between educational definitions.

The use of the biographical approach creates a holistic view of science that combines the intellectual, professional and personal aspects of scientific achievements, and provides a fundamental and critical analysis of the educational sphere. The biographical approach is a universal tool for studying Vasyl Loburets' pedagogical personality. On the basis of biographical research, socio-pedagogical reality is studied in chronological and cultural aspects.

Keywords: Vasyl Loburets, biographical approach, biography, research, personality, scientific and pedagogical activity, pedagogical ideas.